

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ СТУДЕНТІВ

Голяш І.Д., Голяш Д.І. (м.Тернопіль)

Формування особистості кожної людини триває все життя і відіграє у цьому процесі особливу роль період навчання у вищій школі. У цей час у студента закладаються основи нових якостей спеціаліста, відбувається його подальший розвиток як особистості. Тому питання формування особистості студента в контексті його підготовки до майбутньої фахової діяльності постійно знаходиться в центрі уваги вищої школи.

Сучасна психологія та педагогіка має в своєму арсеналі значну кількість праць, присвячених різним аспектам особистісного

розвитку студентів у взаємозв'язку з їхньою професійною підготовкою. Ці проблеми розглядали вітчизняні та зарубіжні науковці: Ананьєв Б.Г., Барабанова В.В., Зеленова М.Е., Кутєєва В.П., Леонтьєв А.Н., Мороз О.Г., Падалка О.С., Смирнов С.Д., Юрченко В.І. та інші.

Важливим є з'ясування особливостей особистісного становлення студентів вищих навчальних закладів із перспективною проекцією на професійну діяльність у майбутньому. Особистісний розвиток людини і процес формування в структурі особистості студента якостей, потрібних для виконання майбутньої професійної діяльності є одним із завдань освітньої діяльності у вищій школі.

Особистість студента розвивається і змінюється впродовж навчання. Вже у першокурсників з'являються нові якісні риси: інтерес до різних галузей знань, почуття власної гідності, самостійність й незалежність.

На другому курсі студенти більш адаптовані до особливостей навчання у вузі, вони відчують підвищену відповідальність за навчання більш зацікавлені у його результатах, краще орієнтуються у розподілі часу і витратах стипендії, замислюються над важливістю обраної спеціальності.

На третьому курсі зміцнюється інтерес до навчальної та наукової роботи, звужується сфера різнобічних інтересів особистості, остаточно вирішується питання про професійне самовизначення. Саме в цей час студентом приймається рішення про можливість майбутньої роботи за спеціальністю, або ухилення від неї.

На четвертому курсі відбувається перше реальне знайомство з спеціальністю в період проходження практики. У цей час здійснюється переоцінка студентами багатьох цінностей життя і культури.

На п'ятому курсі частково втрачається інтерес до навчання, адже пріоритетними стають практичні установки на майбутню фахову діяльність. Багато студентів спрямовують свої зусилля на пошук роботи, працевлаштовуються. При цьому виявляються нові цінності, пов'язані з професійною самовизначеністю, матеріальним і сімейним становищем.

Проведені нами дослідження показують, що значна частина проблем у навчанні студентів вищої школи викликана несвідомим вибором спеціальності.

Не всі студенти свідомо обирають спеціальність, за якою навчаються. Серед опитаних старшокурсників факультету обліку і аудиту ТНЕУ лише 46% обрали спеціальність за власним бажанням, решта – за порадою друзів, батьків тощо; обрана спеціальність подобається 49% студентів; 89% з усіх опитаних однозначно вирішили для себе, що їх майбутня професія повністю відповідає їх основним схильностям і інтересам, а 9% студентів хочуть уникнути роботи за спеціальністю.

Результати дослідження свідчать, що окремі студенти переживають кризу професійного вибору, яка проявляється у незадоволенні та розчаруванні в обраній професії. Як правило, ця криза чітко проявляється в перший і в останній рік вузівського навчання.

Завдання вищої школи полягає у допомозі подолання кризи шляхом виховання інтересу й любові до обраної професії та вироблення у студентів правильного уявлення про суспільне значення та зміст роботи в майбутній галузі діяльності.

Формування професійної спрямованості студентів можливе за умови їх позитивної мотивації під час навчання у вищій школі. Про це свідчать результати проведеного опитування, згідно якого 83% опитаних студентів навчаються задля набуття знань і умінь для їх майбутнього використання на практиці.

Важливими аспектами при формуванні професійної спрямованості студентів є активізація їх навчальної діяльності, трансформація змісту дисциплін, за якими здійснюється підготовка майбутніх фахівців та організація виховного процесу, якому, на жаль, не приділяється належна увага.

У системі освіти склалася ситуація, за якою середня школа зосереджує увагу на навчально-виховному процесі, а вища – переважно на навчальному. Зазначимо той факт, що занепад вітчизняної економіки відбувається не через те, що в минулому студенти економічних спеціальностей не отримали у вищих навчальних закладах необхідного рівня знань, а через те, що їхнє виховання не було спрямоване на формування таких рис характеру, як чесність, справедливість, працелюбність, відповідальність тощо.

Усі ці риси необхідні як під час навчання у вузі, так і для професійної самореалізації, оскільки не може йти мова про безвідповідального бухгалтера, про аудитора, що не дотримується етичних принципів, чи ревізора, який є несправедливим та користолюбним. Знання з облікових дисциплін не можуть бути здобуті без відповідної етичної підготовки. Тому вважаємо, що навчальний процес має бути рівнозначним процесом по відношенню до виховного процесу.

Зусилля вищої школи мають бути спрямовані на виховання у кожного студента високої моральності, формування впевненості у своїй професійній придатності, свідомого розуміння необхідності оволодіння всіма дисциплінами, видами підготовки, передбаченими навчальним планом даного вузу.

Література:

- 1.Ананьев Б.Г. К психофизиологии студенческого возраста //Современные психолого-педагогические проблемы высшей школы. / Б.Г. Ананьев. - Л., 1994. – 328 с.
- 2.Барабанова В.В. Представления студентов о будущем как аспект их личностного и профессионального самоопределения / В.В. Барабанова, М.Е. Зеленова //Психологическая наука и образование. - 2002. - №2. - С. 28-41.
- 3.Зеер Э.Ф. Кризисы профессионального становления личности / Э.Ф. Зеер, Э.Э. Сыманюк //Психологический журнал. - Т. 18. - № 6. - С.35-44.
- 4.Кутеева В.П. Формирование познавательной активности будущих специалистов / В.П. Кутеева // Психологические проблемы формирования специалиста в вузе: Межвуз. сб. науч. труд. - Саранск, 1999. - С. 105-109.
- 5.Леонтьев А.Н. Психологические вопросы формирования личности студента / А.Н. Леонтьев // Психология в вузе. - 2003. - № 1-2. - С. 232-241.
- 6.Мороз О.Г. Педагогика і психологія вищої школи: навч. Посібник / О.Г.Мороз, О.С.Падалка, В.І. Юрченко - К.: НПУ, 2003. – 267 с.
- 7.Смирнов С.Д. Педагогика и психология высшего образования: от деятельности к личности / С.Д. Смирнов - М.: Академия, 2001. – 304 с.